

יורו משפטיך

י"ל ע"י מוסדות "יורו משפטיך" בראשות מורנו הגאון רבי גדעון בן משה שליט"א
רח' הקבלן 7 הר נוף ירושלים | טלפקס 02-6540222

פרשת מקץ | ל' כסלו ה'תשפ"ו | ג'ליון 9

פרשת השבוע

"וַעֲתָה יֵרָא פֶּרְעָה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם וַיִּשְׁתַּחֲוֶה עַל
אֶרֶץ מִצְרָיִם" (בראשית מא, לג)

פרעה פורט את חלומו לפני יוסף ומבקש
לדעת את פשרו.

ואכן יוסף פותר את חלומו - בשבע שנים
הקרובות יהיה שבע גדול, ואחריהן יהיו שבע
שנות רעב נורא. רעב שישכיח את כל השבע
הגדול.

לכאורה בשלב זה הסתיימה שליחותו של
יוסף. הוא שמע את החלום ופתר אותו.

ואולם לא כך היה. יוסף מוסיף ואומר לפרעה:
וַעֲתָה יֵרָא פֶּרְעָה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם... וְחָמַשׁ אֶת
אֶרֶץ מִצְרָיִם...

ורבים תמהים, וכי יועץ למלך נתנוהו? מי
ביקש ממנו לתת פתרון לבעיה?

ואכן יש מפרשים אשר מדייקים מטעמי
המקרא כי תיבת "וַעֲתָה" עומדת בפני עצמה,
ופרעה שאל ועתה מה עושים - שמענו את
פתרון הבעיה, אך עתה מה אתה מציע
שנעשה? ולזה השיב לפרעה שיאסוף את
המזון בשני השבע כהכנה לשנות הרעב.

אולם יש מפרשים שכותבים שאכן יוסף בטוב
לבו הרחמן הציע מעצמו את העצה הזו. זאת
משום שכאשר ראה שיש כאן מי שזקוק
לעזרה, מיד הציע את עזרתו אף שלא נתבקש
על כך.

אף אנו נאחז מעשה אבותינו בידנו, ואם נראה
אדם הזקוק לעזרה, לעצה טובה, מילה טובה,
לעידוד וכל כיוצא בזה, מיד נגיש לו בשמחה,
ובזכות החסדים אשר נעשה, הקב"ה יעשה
עימנו חסד וישיענו. אמן.

שבת שלום ומבורך!!

חנוכה שמח!!

השיעור השבועי

מפי מורנו הגאון הגדול רבי גדעון בן משה שליט"א
ראש כולל ובית ההוראה "יורו משפטיך" ואב"ד לממונות
ירושלים ת"ו

דיני הדלקת נר חנוכה בערב ובמוצ"ש

נושאי השיעור: זמן ההדלקה בערב שבת • הטעם שמדליקים נר חנוכה קודם נר שבת • האם האשה מקבלת שבת
בהדלקת נרות שבת • הדלקת נרות שבת בסמוך לחנוכה • תפילת מנחה מוקדמת בערב שבת חנוכה • להקדים
תפילת ערבית במוצאי שבת • להדליק מיד בזמן צאת שבת • המוציאים שבת בזמן רבנו תם • סדר ההדלקה בבית
הכנסת • אם האשה מוציאה שבת כהגאונים האם נכון שתדליק היא בזמן.

זמן ההדלקה בערב שבת

בעזרת ה' השבוע נדבר על הדלקת נרות חנוכה בערב שבת ובמוצאי שבת. על הדלקת נרות
בערב שבת, כותב מרן (סימן תרעט): 'בערב שבת מדליקים נר חנוכה תחילה ואחר כך נר שבת'.
כותב הרמ"א בהגה: 'ומברך עליהם כמו בחול אף על פי שמדליקין בעוד היום גדול'.

זאת אומרת, חכמים תיקנו לנו הדלקת נר חנוכה שמונת ימים וגם ערב שבת בתוכם, אלא שאי
אפשר לעלות על הדעת שגם אז ידליק בזמנה בצאת הכוכבים. מצוות נר חנוכה היא דרבנן,
והדלקת אש ביום שבת זה דאורייתא, וכי יעשה מצוה דרבנן ויעבור על איסור סקילה
דאורייתא? גם לומר שידליק בשקיעה לא שייך, כי בשקיעה זה כבר ספק חילול שבת.

על כן אומר התרומת הדשן (סימן קב), על כורחנו לומר שחכמים הקדימו את ההדלקה בערב
שבת. אם כן, מתי זמן הדלקת נר חנוכה? כבר מפלג המנחה, זה הזמן שיכול להדליק מצד הדין
את נרות חנוכה.

מתי זה פלג המנחה? מרן כותב בכמה מקומות (סימן רלג ס"א, רסג ס"ד ועוד): 'פלג המנחה הוא
שעה ורביע קודם הלילה'. מדייק מזה המשנה ברורה (סימן רסג ס"ק יט) וכך נוקטים הרבה
אחרונים, 'קודם הלילה' - הכוונה לקודם 'צאת הכוכבים'. אם פלג המנחה הוא שעה ורביע
קודם צאת הכוכבים, זאת אומרת בערך שעה לפני השקיעה זה פלג המנחה. וזה הזמן המוקדם
שיכול אדם להדליק את נר חנוכה בערב שבת.

שיעורו השבועי הקרוב של מורנו הגאון הגדול רבי גדעון בן משה שליט"א

יתקיים במוצ"ש - בכיהמ"ד "יורו משפטיך" רח' מדבר סיני 52 ירושלים בשעה 21:00

ניתן לצפות בשיעור בשידור חי בערוץ הרשמי של "יורו משפטיך".

לקבלת הגליון מידי שבוע במייל, נא לשלוח את המילים 'השיעור השבועי': a0527002822@gmail.com

מה הדין אם האשה רוצה להתנות שהיא לא רוצה לקבל שבת בהדלקת הנר? אליבא דבה"ג, האם זה מועיל, או שלפי בה"ג גם תנאי לא מועיל? מרן מביא (שם) בדעת בה"ג: 'ויש אומרים שאם מתנה קודם שהדליקה שאינה מקבלת שבת עד שיאמר החזן ברכו, מועיל. ויש אומרים שאינו מועיל לה'. זאת אומרת, גם בדעת בה"ג יש מחלוקת אם מועיל תנאי כדי לא לקבל שבת או לא מועיל תנאי. יש אומרים הראשון אומר מועיל תנאי לדעת בה"ג, ויכולה להתנות שלא מקבלת שבת. ויש אומרים שלא מועיל.

כותב הגדולת אלישע, לפי מה שקיימא לן בדרך כלל, כשמרן מביא יש אומרים ויש אומרים, הוא סובר כהיש אומרים בתרא. זאת אומרת, שדעת מרן כהיש אומרים האחרון הסוברים שלא מועיל תנאי אליבא דבה"ג. ואם כן לשיטת בה"ג זה חמור מאוד. אשה מקבלת שבת בהדלקת הנר. הוא סובר שהדלקת הנר זה כמו שהתפללת ערבית, או כמו שעשית קידוש. אמרת 'פְּרוּץ אֶתָּה ה' מְקַדֵּשׁ הַשָּׁבָת', קיבלת עליך את השבת. אותו דבר כשהיא אומרת 'לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת', קיבלה עליה את השבת.

אחר כך ממשיך מרן ואומר: 'ויש חולקים על בעל הלכות גדולות ואומרים שאין קבלת שבת תלוי בהדלקת הנר אלא בתפילת ערבית. שכיון שאמר החזן 'ברכו', הכל פורשין ממלאכתם. ולדידן כיון שהתחילו מזמור שיר ליום השבת, הוי כ'ברכו' לדידהו'. אם כן החולקים סוברים, שאשה לא מקבלת שבת בהדלקת הנר. הדלקת הנר זה מצוה שחכמים תיקנו בערב שבת, כהכנה לכבוד שבת, אבל זה לא קבלת שבת.

הרמ"א מוסיף ואומר: 'והמנהג שאותה אשה מקבלת שבת בהדלקה, אם לא שתתנה תחילה'. כלומר, אומר הרמ"א, וכך מנהג בני אשכנז, שאשה מקבלת שבת בהדלקת הנרות.

נחלקו הפוסקים בדעת מרן. אף על פי שתמיד אנחנו אומרים: יש אומרים ויש אומרים, הלכה כיש אומרים בתרא. אך האם מרן חושש לשיטת הבה"ג, שאשה מקבלת שבת בהדלקת הנר או לא?

לכאורה, לפי הכללים שאומר מרן הרב עובדיה, יש אומרים ויש אומרים, הלכה כיש אומרים בתרא. אם כן מרן לא חושש לשיטת הבה"ג. ומה יענה אם כן על דברי מרן בסימן תרע"ט אצלנו? מרן אומר: שמדליקים נר חנוכה ואחר כך שבת. למה? בכדי לחוש לבה"ג כפי שבארנו למעלה. אם כן רואים, שמרן לא סתם הביא את שיטת הבה"ג בסימן רס"ג, אלא משום שחושש לדבריו. ומרן חושש לדבריו, עד כדי כך שהוא אומר, אף על פי שבעלמא קיימא לו, 'תדיר ושאניו תדיר תדיר קודם', ולפי הכללים היה צריך להקדים ולהדליק נר שבת ואחר כך נר חנוכה. אף על פי כן, תדליק נר חנוכה קודם כדברי הבה"ג שאשה מקבלת שבת בהדלקת נרות שבת.

על כן אומר חכם בן ציון אבא שאול ע"ה, אין הכי נמי, לכתחילה אשה תחוש לבה"ג ותקבל שבת בהדלקת הנר. אם יש לה דוחק, או צורך

כמובן, כשהוא מדליק בפלג המנחה, צריך להיזהר לשים כמות של שמן שהנרות יישארו דולקים עד חצי שעה אחר צאת הכוכבים. זאת אומרת, אם הוא מדליק שעה לפני שקיעת החמה, יש לנו מהרגע של ההדלקה עד לשקיעת החמה שעה שלמה. אחר כך יש כמעט עשרים דקות מהשקיעה עד לצאת הכוכבים, ולאחר מכן עוד שלושים דקות של פרסומי ניסא. יוצא אם כן, שבסך הכל הוא צריך לשים שמן לפחות לשעה וחמישים דקות, אם הוא מקדים להדליק בפלג המנחה ממש.

אם הוא מאחר קצת, ומדליק אחרי פלג המנחה, יצמצם את כמות השמן לפי הענין. אבל אנשים לא מדקדקים כל כך, שמים שמן שעה וחמישים דקות, שעתיים, בצורה שיהיה בטוח שהנר ידלק עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים לכל הפחות.

זהו זמן ההדלקה בערב שבת, וגם מברכים על הדלקה זו, למרות שהיא מוקדמת. ולכולי עלמא מברך על הדלקה זו, כיון שכך תקנת חכמים. חכמים ידעו שבתוך שמונת ימי חנוכה יש גם ערב שבת, ותיקנו שבערב שבת מדליקים מפלג המנחה ואילך. ואם כן הוא יכול גם לברך על ההדלקה, כמו שכותבים כאן מרן והרמ"א.

הטעם שמדליקים נר חנוכה קודם נר שבת

על כל פנים, מרן אומר, שקודם כל מדליקים נר חנוכה ולאחר מכן מדליקים נר שבת.

לכאורה, לפי הכללים, היה צריך להיות אחרת. שהרי קיימא לן 'תדיר ושאניו תדיר, תדיר קודם'. ומה יותר תדיר? נר שבת או נר חנוכה? ודאי נר שבת. נר שבת מדליקים כל ערב שבת. נר חנוכה פעם בשנה. אם כן, היה צריך להקדים את נר השבת לנר החנוכה, ולמה אם כן מרן אומר שמדליק נר חנוכה ואחר כך נר שבת?

מבאר המשנה ברורה (ס"ק א'), וכפי שמובא גם בבית יוסף, וכך מסכימים האחרונים, שמרן חשש לשיטת בעל הלכות גדולות, שאומר שמקבלים שבת בהדלקת הנר. אם כך, אחרי שהדליקו נר שבת, איך ידליקו נר חנוכה? הרי הם קיבלו שבת בהדלקת הנר. לכן מרן אומר שידליקו קודם את נר החנוכה ואחר כך את נר השבת, וכך יוצאים אליבא דכולי עלמא.

למרות שבשלחן ערוך בהלכות שבת (סימן רסג סעיף י'), מרן מביא את מחלוקת הבה"ג עם שאר הפוסקים. האם האשה מקבלת שבת בהדלקת הנר או לא, ומרן כותב: 'לבעל הלכות גדולות, כיון שהדליק נר של שבת חל עליו שבת ונאסר במלאכה. ועל פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שבירכו והדליקו הנרות, משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה ואין מכבות אותה'. כיון שהם קיבלו שבת, אם היא מכבה את הנר או את הגפרור שהדליקה בו, היא עוברת על איסור של חילול שבת. לכן מניחה את זה בנחת, כמו שעושים ביום טוב, וזה כבה מאליה.

אחר, היא יכולה להתנות. אבל בלאו הכי, היא צריכה לחוש לדעת בה"ג.

האמת, שאם נשאל את כל הזקנות מהדורות הקודמים: קיבלתן שבת בהדלקת הנר או לא קיבלתן שבת בהדלקת הנר? הם לא מבינות מה אתה שואל בכלל. "בוודאי קיבלנו שבת בהדלקת הנר. מה השאלה? נדליק נר שבת ונעשה מלאכה?" מי הייתה מעלה על דעתה דבר כזה? אחרי שלימדו אותם שאשה לא חייבת לקבל שבת, הם התחילו לא לקבל שבת בהדלקת הנר. אבל באמת בדורות הקודמים, דורות על גבי דורות, כולם קיבלו שבת בהדלקת הנר.

וזה אכן הנהגה נכונה וטובה, מכמה סיבות. סיבה אחת, מרן (סימן רס"ג סעיף ד'), מביא להלכה את דברי התוספות: 'לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול שאז לא ניכר שמדליקו לשם שבת, וגם לא יאחר. ואם רוצה להדליק נר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת מיד, רשאי. כי כיון שמקבל עליו שבת מיד, אין זו הקדמה. ובלבד שיהיה מפלג המנחה ולמעלה, שהוא שעה רביע קודם הלילה'.

מרן מביא כאן הלכה שלא הרבה מודעים אליה. מרן אומר, גם נר שבת, אתה יכול להקדים להדליק אותו מפלג המנחה - שעה ורבע קודם הלילה, זאת אומרת שעה קודם השקיעה. כמובן, תשים שמן בשיעור שישאר דולק לפחות עד סוף הסעודה. אבל אפשר להדליק מפלג המנחה נרות שבת.

אלא שיש לכך תנאי. אומר מרן, כדי שיהיה ניכר שאת מדליקה לצורך הלילה, את חייבת לקבל עליך שבת. אם לא תקבלי עליך שבת, אז את לא יכולה להדליק מוקדם. את צריכה לקבל שבת אם את מדליקה מוקדם.

ממתי אינה חייבת לקבל שבת בהדלקת הנר? כל שהיא מדליקה סמוך ללילה, שניכר שזה לצורך הלילה, אז היא לא חייבת לקבל עליה את השבת. כמה זמן זה? מתי זה נקרא קרוב ללילה, ואומרים לה שהיא יכולה להדליק ולא חייבת לקבל שבת?

יש שרוצים לומר, חצי שעה. כמו כל 'סמוך'. כפי ש'סמוך' למנחה זה חצי שעה - 'לא ישב אדם סמוך למנחה לפני הספר, לא יעשה מלאכה, לא יאכל סעודה'. גם כאן, חצי שעה.

אבל זה לא מדויק. כאן זה לא גדר של 'סמוך'. אלא הגדר הוא שצריך שיהיה ניכר שאתה מדליק את זה לכבוד שבת. ולכן יש שרוצים לומר,

¹ אנחנו אומרים תמיד עצה טובה, שאשה תקבל שבת בהדלקת הנר. גם בלי קשר להלכה. למה? הרבה נשים מדליקות את הנר 20 דקות לפני השקיעה, כמו שאומר מרן הרב עובדיה, אבל אומרת "יש לי כמה דברים לעשות, אני מתנה שלא מקבלת עלי שבת". ואז מה היא עושה? עושה כל מיני מלאכות. מקלחת את הבת שלה, מסרקת אותה. אחר כך נזכרה שלא סידרה את המקרר, הולכת לסדר את המקרר. נזכרת שבכלל לא חיברה את הפלטה, הולכת לחבר את הפלטה, עושה כל מיני מלאכות, פתאום מסתכלת על השעון, ראתה "אוי ואבוי". הגיע בין השמשות. כבר שקעה החמה... זה ספק חילול שבת דאורייתא. נכנסת פה לספקות חמורות של

היות והרבה אנשים מדליקים נרות לכבוד שבת 20 דקות לפני השקיעה, זה נקרא כבר לכבוד שבת.

הרב בן ציון אבא שאול ע"ה אמר לנו שדעתו היא, שגם 20 דקות זה מוקדם מדי, והיא צריכה לקבל שבת אם היא מדליקה. מתי זה נקרא שיכולה להדליק נרות שבת, ולא לקבל את השבת? הוא אומר - 10 דקות לפני השקיעה, או לכל היותר רבע שעה לפני השקיעה, אז זה נקרא שניכר שהיא מדליקה לכבוד הלילה. הוא הביא לזה ראיה, מכך שמרן פסק כשיטת רבנו תם, אך לא הזמן כעת לבאר את הראיה.

ואם כן, אם היא מדליקה מוקדם יותר, היא חייבת לקבל עליה שבת בהדלקה. לא מפני שיטת הבה"ג הסובר שצריך לקבל שבת בהדלקת הנר! אלא מהדין המוזכר בסעיף ד', 'ובלבד שלא יקדים', שיהיה ניכר שהיא מדליקה לכבוד הלילה.

על כל פנים, ראינו כעת בהלכות חנוכה, שמרן חושש לשיטת הבה"ג, ועל כן הוא אומר להדליק נר חנוכה קודם, ואחר כך נר שבת. אף על פי שבאמת במציאות, בדרך כלל, מי מדליק נר חנוכה? הבעל. ומי מדליק נר שבת? האשה. אם כן לכאורה נאמר, מה הקשר? הבעל ידליק נר חנוכה והאשה תדליק נר שבת, גם היא תקדים ותדליק, מה אכפת בכך? הרי בני ביתה לא נגררים אחריה. מרן חשש בכל זאת, כיון שתתכן מציאות שאשה נמצאת לבדה, והיא מדליקה את שניהם. או הפוך, הבעל נמצא לבדו בבית, ומדליק את שניהם. ומרן אם כן חשש לבה"ג ואמר שבכל מקרה מדליקים קודם כל את נר החנוכה ואחר כך את נר השבת.

מה גם שלפי דברי המקובלים, החיד"א כותב את זה בברכי יוסף (אות א'), **הבן איש חי** (ש"א וישב אות כ'), **כף החיים** (ס"ק א'), ועוד הרבה אחרונים (עיי"ש), יש ענין על פי הסוד להקדים נר חנוכה לנר שבת, כיון ש'מעלין בקודש ואין מורידין'. ונר שבת, קדושתו חמורה יותר.

אך כפי שאמרנו, הטוב ביותר הוא שהאשה תקבל עליה שבת בהדלקת הנרות, גם בכדי לחוש לבה"ג, וגם לצאת אליבא דכולי עלמא בענין שלא יקדים, וכן בכדי שלא תבוא לידי תקלה ומכשול, כפי שלצערנו קורה להרבה נשים, שלא מקבלות שבת בהדלקת הנר, ואחר כך חס ושלום באות לידי תקלות ומכשולות כיון שנכנס שבת והם לא שמו לב. וחבל שיגיעו למצבים כאלה.¹

חילול שבת. כל זה למה? כי היא לא קיבלה עליה שבת בהדלקת הנר. היא אומרת לעצמה "אני אעשה עוד דבר, עוד דבר", כך היא נמשכת.

השמש שוקעת בשקט. היא לא עושה רעש כשהיא שוקעת. אין מי שיזכיר לה. השמש שוקעת והיא לא שמה לב שהיא שוקעת. אם היא מקבלת שבת בצפירה, אז הצפירה מזכירה לה. אם בהדלקת הנר, הדלקת הנר מזכירה לה. אבל ברגע שגם בהדלקת הנר לא מקבלת עליה שבת, מי יזכיר לה? היא נמשכת נמשכת... מדבר לדבר, מעשיה לעשיה, ובפרט בימים הקצרים של החורף, ממש מסוכן מאוד.

מה הדין כאשר מקום הדלקת נרות השבת נמצא בסמוך למקום הדלקת נרות החנוכה, כגון בחלון הפונה לרשות הרבים, האם אפשר להדליק שם נרות שבת לאחר שהדליק את נר החנוכה?

מרן סובר (סימן רסג סעיף ח'), לגבי נרות שבת שלא מברכים על תוספת אורה. כלומר, אם הדליקו נר שבת, ובאה עוד אשה ורוצה גם להדליק עוד נר שבת באותו מקום, הדין הוא שהיא לא יכולה לברך על הנרות, כיון שהחדר מואר כבר עם נרות, ועל תוספת אורה לא תקנו ברכה. למה? יש כאן 'נר לאחד נר למאה', כבר החדר מואר עם הנרות. מה את מוסיפה עכשיו תוספת אורה? את רוצה לברך על תוספת אורה? לא תקנו על זה ברכה. הרמ"א (שם) מקל בזה קצת, ואומר שאם זה לא ממש במקום אחד, היא יכולה לברך על תוספת אורה. אבל אנחנו קיבלנו הוראות מרן, ואם כן כאשר הדלקת נרות חנוכה, איך תוכל להדליק נרות שבת באותו חדר ולברך, הרי זה רק תוספת אורה?

לגבי נרות החנוכה עצמם, אין שאלה כמוכן. כיון ש"הנרות הללו קודש, אין לנו רשות להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד". ואם כן נרות השבת באים לשמש בכדי להשתמש לאורם, וצריך לברך. אלא שבחנוכה אנחנו מדליקים גם את נר השמש שהוא נר של חולין, בכדי שאם נהנה מאור הנרות, יהיה זה מאורו של השמש. וא"כ נרות השבת הרי הם תוספת אורה ביחס לשמש, ואין מברכים על זה לדעת מרן.

היה מי שרצה לחדש ולומר, שאכן את השמש יש להדליק רק לאחר הדלקת נרות שבת. כלומר שידליק בראשונה את נרות חנוכה ואח"כ ידליק נר שבת כפי שכתב מרן בשו"ע, אלא שימתין עם הדלקת השמש עד לאחר הדלקת נרות השבת. אך לא שמענו כך מעולם, ורבותינו לא הזהירו על כך.

והישוב לכך הוא פשוט מאוד. כמו שכתב מרן הרב עובדיה (חזון עובדיה שבת ח"א עמוד רטז), וכן כתב גם הרב משה לוי (תפילה למשה סימן ז'), שכל הדין של תוספת אורה שכתב מרן שאין מברכים עליו, הוא רק כאשר הנר הראשון הודלק לשם נר שבת. אבל אם הוא הודלק למטרה אחרת, בזה אין דין תוספת אורה ואפשר לברך עליו.

אחר כך אנחנו מקבלים את השאלות: "מה עושים? ספק חיללנו שבת, מה נעשה?". נו, למה להגיע למצב הזה? לכן צריכים ללמוד. מסיימים את כל ההכנות, מדליקים נרות שבת וזהו. זו התחנה האחרונה. לא לעשות תנאי ולא שום דבר, מצד המציאות שזה יוצר תקלות גדולות מאוד, ממש יוצא מזה תקלות נוראיות. לכן כדאי לקבל שבת בהדלקת הנר.

² אנחנו תמיד אומרים עצה טובה: לא לבטל את המנין הקבוע לפני תפילת ערבית. להשאיר אותו. כן להודיע שיש מניינים מוקדמים, אבל לא להודיע שהמנין הסמוך לקבלת שבת מבוטל. למה? אתה רואה מה קורה. באים

ואם כן, הוא הדין בנדון דידן כיון שהדלקת השמש היא בכדי לשמש את נרות החנוכה שלא נשתמש לאורם, ולא לשם נרות שבת אין חסרון בכך שהאשה תדליק את נרות השבת לאחר הדלקת החנוכה כולה.

מסקנת הדברים אם כן, גם כאשר מקום הדלקת נרות השבת נמצא בסמיכות למקום הדלקת נרות חנוכה, צריך להדליק את נרות החנוכה קודם כולל את השמש, ולאחר מכן תדליק האשה את נרות השבת.

תפילת מנחה מוקדמת בערב שבת חנוכה

הפוסקים כותבים שלכתחילה בערב שבת ישימו לב להתפלל מנחה מוקדמת לפני הדלקת הנרות שמדליקים בבית. למה? כל יום רגיל אנחנו עושים כך ממילא; מדליקים הרי את הנרות בצאת הכוכבים או בשקיעה, וכבר התפללנו מנחה, אבל בערב שבת, שאנחנו מקדימים את הדלקת הנרות לפני השקיעה, כבר מפלג המנחה מדליקים נרות חנוכה, ואם אתה לא מתפלל מנחה, זה לא 'דומיא דבית המקדש'. מה היה בבית המקדש? קודם היו מקריבים את קרבן התמיד של בין הערביים, ואחר כך היו מטיבים את הנרות של הלילה. קרבן מנחה היה קודם להטבת הנרות, וממילא גם אנחנו עושים דומיא. מתפללים מנחה קודם, שהיא כנגד קרבן התמיד של בין הערביים, ואחר כך מדליקים את הנרות. לכן כתבו הפוסקים שיתפלל מנחה מוקדם, ידליק את הנרות בביתו, ואחר כך ילך לבית הכנסת, לקבלת שבת ותפילת ערבית.

כל זה בתנאי שיש לו תפילת מנחה בציבור. אבל אם אין לו תפילת מנחה בציבור, בשביל ההידור שיהיה 'דומיא דבית המקדש', לא מוותרים על תפילה בציבור. ולכן אם אין לו ברירה, כגון בהרבה קהילות, שבקושי יש מנין למנחה וערבית. עכשיו נאמר להם: "בואו תתפללו מנחה מוקדם", "עזבו אותנו, אנחנו לא באים כמה פעמיים לבית הכנסת"... לא היה לו מנין - לא יתפלל יחיד בגלל זה. ידליק את הנרות בבית, ילך לבית הכנסת, ויתפלל מנחה וערבית סמוכים.

אם יש לו אפשרות למצוא מנין, זה הכי טוב. לרוב יש מניינים מוקדמים, כמעט בכל המקומות מכריזים: "בערב שבת חנוכה, תפילת מנחה, בשעה פלונית"... מחצי שעה אחרי חצות מתחילים מנחה, עושים כמה מניינים. אבל לא כולם יכולים להגיע, יש אנשים שעדיין עסוקים במלאכתם, טרודים בכל מיני דברים, לא כולם יכולים להגיע, אז יתפללו מאוחר יותר.²

עכשיו שני אנשים, "אה, אין מנחה?", "לא". מתפללים יחיד. אחר כך באים עוד שניים, מצטרפים אליהם. אחר כך באים עוד שלושה... אתה מסתכל בסוף, עשרים אנשים התפללו ביחיד. למה? כי אמרו "אין מנחה". אז כל אחד שבא אומר: "אין מנחה? לא. הנה, הם התפללו", "טוב תתפלל גם אתה". כולם מתפללים ביחיד.

במקום זה, תשאיר את המנין הקבוע. הרי אלה שבאים מאוחר ממילא לא יכלו לבוא מוקדם. אם יהיה להם מנין - יהיה להם מנין, מצוין, יתפללו במנין. לא יהיה מנין - ממילא לא היה מנין. אבל לא להודיע שאין מנין. יש אנשים שהם לא יכולים להקדים, ואתה מודיע שאין מנין, מה שקורה

להקדים תפילת ערבית במוצאי שבת

כל זה לגבי ערב שבת. במוצאי שבת, אנחנו כמובן מדליקים את הנרות רק לאחר צאת השבת, אסור להקדים לפני כן. אבל, גם במוצאי שבת צריך להזדרז כמה שאפשר להדליק את הנרות בתוך חצי שעה לצאת הכוכבים. לא לאחר את הזמן יותר מדי.³

ולכן, מה שאנחנו עושים, מתפללים במוצאי שבת של חנוכה במנין קצת מוקדם, לפני הזמן, ומסיימים בצאת השבת.⁴ רצים מהר הביתה, לעשות הבדלה ולהדליק את נרות החנוכה. כל אחד יבקש מבני הבית שכבר יכינו את ההבדלה, וגם את החנוכיה. יעשה הבדלה קצרה. לא יאמר את כל המזמורים הבקשות והתחינות, ואלוהיו הנביא ק"ל פעמים... יעשה הבדלה כמה שיותר קצרה, ומיד אחר כך ידליק את הנרות.

להדליק מיד בזמן צאת השבת

על כל פנים, בבית אנחנו עושים קודם כל הבדלה ואחר כך הדלקת נר חנוכה. מדין מה? 'תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם'. מה יותר תדיר? הבדלה. אחר כך מדליקים את הנרות. זה מה שיעשה, וכך הוא יספיק לתפוס את הזמן של חצי שעה לצאת הכוכבים.

הרב בן ציון אבא שאול ע"ה הביא לנו ראייה מהחזון איש. החזון איש כידוע, סבר שצאת הכוכבים בבני ברק זה ארבעים דקות אחרי השקיעה. לא בגלל רבנו תם; הוא יצא לראות מתי רואים שלושה כוכבים בינונים במוצאי שבת, והחליט שצאת הכוכבים בבני ברק הוא ארבעים דקות אחרי השקיעה. כך נוהגים כל תלמידי החזון איש בבני ברק, הם תופסים שצאת הכוכבים זה ארבעים דקות אחרי השקיעה. לענין קריאת שמע, לענין מצה בליל פסח, לענין כזית פת בסוכה, לכל הדברים שהם דאורייתא, הם מחכים ארבעים דקות. לא עושים מלאכות לפני כן. זה צאת הכוכבים.

אבל, בספר "פאר הדור" על החזון איש כתוב, שבמוצאי שבת של חנוכה הוא הדליק את החנוכיה שלושים וחמש דקות אחרי השקיעה. למה? "אמרת ארבעים דקות?", אומר: "נכון". הוא לקח עוד חמש דקות זרובה, למקדם ביטחון, שבטוח יהיה צאת הכוכבים.

הם באים טיפין טיפין, מתפללים יחיד, בסוף יוצא שעשרים אנשים התפללו ביחיד. חבל. ולעומת זה יודיעו שיש מנחה מוקדמת, כדי שיוכלו להקדים את המנחה להדלקת הנרות, לכתחילה.

³ אנשים חושבים, כיון שבמוצאי שבת ממילא מדליקים מאוחר, אז "כאשר אבדנו אבדנו", בוא אנחנו נדליק בשעה תשע, בשעה עשר. למה אתה לא מדליק בזמן? אומר: "קבענו מסיבת חנוכה בבית, עושים סופגניות, ספינג'ים, סעודה רביעית, נדליק בעשר. כולם יבואו, נעשה פרסומי ניסא". תדליק בזמן. אתה יכול להדליק בזמן. תוך חצי שעה לצאת הכוכבים אפשר להדליק. צריך אבל להזדרז. לכן צריך לדעת, במוצאי שבת הזמן

אבל כשמגיע צאת הכוכבים של מוצאי חנוכה, מוצאי שבת של חנוכה, זה "חומרא דאתי לידי קולא". אל תעשה חומרות עכשיו - תדליק בזמן. כיון שאם אתה מאחר את הזמן, אליבא דהרמב"ם וסתם מרן, איבדת את הזמן ויש שאלה גדולה על ההדלקה ועל הברכה. ולכן, הוא היה ממנה. מוצאי שבת של חנוכה מדליק 35 דקות אחרי השקיעה.

המוציאים שבת בזמן רבנו תם

זה למי שנוהג כמו דעת הגאונים. אבל אלה שמוציאים שבת לפי דעת רבנו תם, רבנו תם סובר שצאת הכוכבים זה מאוחר יותר, 72 דקות אחרי השקיעה שלנו. יש מחלוקת באחרונים, האם מחמירים להלכה כרבנו תם או לא. מרן הרב עובדיה יש לו תשובה על זה ב"ביע אומר" (חלק ב' או"ח סימן כא), שם הוא כותב באריכות, שהיות ומרן השלחן ערוך פסק כדעת רבנו תם בסימן רס"א, וגם ביורה דעה בהלכות מילה פסק כדעת רבנו תם, ויש הרבה ראשונים שסוברים כמוהו - הרב שם מונה קרוב ל-20 ראשונים שסוברים כדעתו של מרן - לכן אומר הרב, בעניינים שהם דאורייתא, כדאי וראוי מאוד לכל אדם שיחוש לשיטת רבנו תם.

כלומר, למשל במוצאי שבת, לא יעשה מלאכות דאורייתא עד שיגיע זמן רבנו תם. מוצאי כיפור, לא יפתח את הצום עד שיגיע זמן רבנו תם. מוצאי פסח, לא יאכל מופלטות מיד... יחכה עד שיגיע צאת הכוכבים של רבנו תם, אחר כך יאכל חמץ. כל הדברים שהם דאורייתא אומר הרב: תחכה עד שיגיע זמן רבנו תם, לחומרא.

גם הרב מודה שזה לא מעיקר הדין. המנהג בארץ ישראל כמו שהעיד **המהר"ם אלשקר**, כדעת הגאונים. הגאונים אומרים יש שקיעת החמה שנראית, ואחרי שלושת רבעי מיל זה צאת הכוכבים. לפי הרב עובדיה זה 13 דקות וחצי, יש אומרים 20 דקות, יש אומרים 27 דקות, **חכם בן ציון** אומר 27 דקות, זה צאת הכוכבים. זה לפי שיטת הגאונים. אבל היות ומרן פסק כמו רבנו תם, אומר מרן הרב עובדיה: ראוי ונכון לכל אדם ירא שמים שיחוש לשיטת רבנו תם בדברים שהם דאורייתא, כמו מוצאי שבת, מוצאי כיפור, מוצאי פסח, וכן על זה הדרך, לחוש לחומרא לשיטתו.

הרב עובדיה מודה, שאם זה חומרא דאתי לידי קולא, לא חוששים לרבנו תם. לכן הוא כותב ב"ביע אומר" (חלק ז' יו"ד סימן כד): תינוק

לא השתנה. מאחרים כדי לא לחלל שבת, אבל צריכים להשתדל לבוא ולהדליק בזמן גם במוצאי שבת.

⁴ בכל המקומות יש מניינים של המעשנים. "המעשנים", הם מתפללים כל שבת עשר דקות רבע שעה לפני צאת השבת. הם מתפללים מוקדם כדי לא לעבור על "בל תוסיף" חס ושלום. יגיע צאת השבת והוא לא עישן סיגריה? השם ירחם, עבר על "בל תוסיף"... וגם מעניין, מלאכי השרת מזמינים להם סיגריות ומציתים בצאת השבת, על המקום. איך שנגמר ערבית, יש להם סיגריות ומציתים. אז הם כל שבוע מתפללים כך. מוצאי שבת של חנוכה, מצטרפים, מתפללים איתם ביחד.

שנולד בערב שבת, 20 דקות אחרי שקיעת החמה. לפי הגאונים זה צאת הכוכבים, אז הוא נולד בליל שבת. מתי מלים אותו? בשבת הבאה. לפי רבנו תם? ה' ירחם זה יום גמור. רבנו תם סובר שמהשקיעה שלנו עד 58 דקות וחצי אחרי זה, זה יום. אחר כך באה השקיעה השנייה, ואחר כך מגיע צאת הכוכבים. לשיטתו, התינוק הזה מתי נולד? ביום שישי. אז תשאל אותו: "רבנו, מתי מלים אותו?". אומר: "יום שישי הבא". "מה שאלה? הוא נולד ביום!", לפי שיטת רבנו תם. אבל לשיטת הגאונים, גמרנו, הגיע צאת הכוכבים, הוא נולד בלילה. מתי צריך למול אותו? בשבת הבאה.

תאמר: "זה ספק חילול שבת דאורייתא! לפי רבנו תם? לא רק שלא מלת אותו ביום שישי, אתה מל אותו ביום שבת? תמול אותו ביום ראשון, אבל לא ביום שבת. לפי רבנו תם ומרן! אומר הרב עובדיה: לא. כיון שהמנהג הפשוט בארץ ישראל כמו שיטת הגאונים, אין אחר המנהג כלום. ומלים אותו בשבת הבאה. למה? אם תבוא לחוש לרבנו תם, זה חומרא דאתי לידי קולא. חומרא דאתי לידי קולא לא חוששים לרבנו תם. הולכים כמו המנהג, כמו הגאונים, ומלים אותו בשבת הבאה.

וכן על זה הדרך. מקומות שרבנו תם בא לידי קולא, לא עושים כרבנו תם. אבל מקום שזה חומרא, שלא תבוא לידי קולא. לחכות במוצאי שבת לצאת הכוכבים של רבנו תם. מוצאי כיפור, אתה בריא, חזק, אין לך בעיה עוד חצי שעה, עוד ארבעים דקות. תחכה. מוצאי פסח, אתה חייב לאכול חמץ כל כך מהר? מה יש? תחכה עד שיגיע זמן רבנו תם. אבל צריך לדעת רבותי, חכמי ורבני פורת יוסף לא עשו רבנו תם. היתה הוראה של רבי עזרא עטיה, שלא חוששים לרבנו תם. אחרי שיש מנהג ברור בארץ ישראל, כמו שמעיד המהר"ם אלשקר שהמנהג הזה פשוט בארץ ישראל, עוד הרבה לפני מרן. זה לא מזמנו של מרן, עוד הרבה לפני דורו של מרן. המנהג הזה פשוט בארץ ישראל ובכל המזרח התיכון, ואין אחר המנהג כלום. ולכן, הם עשו כמו דעת הגאונים. גם בשבת, גם בכיפור, ובכל הדאורייתא. רבי עזרא עטיה, לא עשה רבנו תם. הרב בן ציון אבא שאול, הרב צדקה, חכם יוסף עדס, רבי יהודה מועלם, כל הרבנים, לא עשו רבנו תם.

הם בכלל לא צירפו את רבנו תם אפילו לספקות. למה? אומר חכם בן ציון, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות שמיטה, שמיטה ויובל, אומר הרמב"ם: "המנהג והמעשה עמודים גדולים בהוראה". כיון שהמנהג פשוט כדעת הגאונים, שיטת רבנו תם נמחקה לגמרי. אין שיטת רבנו תם. לא לספקות ולא לספקי ספקות ולא שום דבר. לא עבדינו לקולא ולא עבדינו לחומרא. אפילו בדאורייתא, לא חששו. עשו כמו דעת הגאונים.

⁵ אתה רואה אותו פתאום במוצאי שבת, כל המשפחה באו... אומרים לו: "מה? עוד לא הגיע רבנו תם!". אומר: לא, זמן הגאונים יצא כבר, עשינו הבדלה, התפללנו ערבית. "נו, מה עכשיו? למה אתה נוסע?". אומר: "כבוד הרב לא שמעת? הביאו פה בעיר הסמוכה קוסם. אנחנו

אבל, מרן הרב עובדיה אומר: "ראוי ונכון לכל ירא שמים, לחוש לדעת רבנו תם", זה דעתו של מרן, והרבה ראשונים. עכשיו הרבה אנשים, עושים כמו הרב עובדיה, ובמוצאי שבת, חוששים לרבנו תם. מה הם עושים במוצאי שבת של חנוכה? מחכים לרבנו תם? או שנאמר שהם מפסידים את צאת הכוכבים?". אומר מרן הרב עובדיה: מוצאי שבת של חנוכה, צאת הכוכבים שלך זו. מצאת הכוכבים של הגאונים, לצאת הכוכבים של רבנו תם. ובמוצאי שבת הזו, תנהג עם צאת הכוכבים לפי רבנו תם.

ומיד בצאת שבת לפי רבנו תם תדליק נרות חנוכה. אתה לא יכול לומר: "אני מחמיר כמו רבנו תם, אז אני לא יכול להדליק בזמן של הגאונים". נו, אז מתי אתה מדליק? "אמרתי לך, בשעה עשר, אנחנו עושים מסיבת חנוכה, כולם יבואו...". מה בשעה עשר? אבל רבנו תם יצא בשעה שש... גם הרב עובדיה מודה, שאף על פי שמחכה לרבנו תם, אתה יכול לעשות את ההבדלה מוקדם יותר, לפני כן. כשמגיע צאת הכוכבים של הגאונים, אתה יכול לעשות הבדלה.

מרן הרב עובדיה בעצמו, שהוא בוודאי החמיר כמו רבנו תם במוצאי שבת, לפחות בדברים דאורייתא. היינו מתפללים אתה במוצאי שבת, בבית הכנסת שלו, הרב היה מסיים את התפילה, והיה עושה את ההבדלה בעצמו בזמן של הגאונים. רק, הוא היה נותן לילד קטן שידליק את נר ההבדלה, הילד היה מחזיק את הנר, הרב היה עושה את ההבדלה בעצמו, ומברך על הנר "בורא מאורי האש". כי להדליק את הנר זה דאורייתא, ליהנות מאור של הנר זה לא דאורייתא. לשתות את הכוס, זה לא דאורייתא. אחר כך הוא היה מחכה, לא עושה מלאכות, עד שיגיע זמן של רבנו תם.

על כן, גם מי שמחמיר כמו דעת רבנו תם, במוצאי שבת של חנוכה יתפלל ערבית, ויעשה את ההבדלה כבר לפני הזמן של רבנו תם, יכין את החנוכיה, וכשיגיע זמן רבנו תם, ידליק את החנוכיה מיד. אצלו צאת הכוכבים של מוצאי שבת זו מצאת הכוכבים של הגאונים לצאת הכוכבים של רבנו תם.

כל זה בתנאי שבכל מוצאי שבת הוא עושה כמו רבנו תם. אבל אם פעם כך ופעם כך,⁵ ידליק מיד בצאת השבת כדעת הגאונים.

סדר ההדלקה בבית הכנסת

מה הדין לגבי בית הכנסת? אנחנו תמיד מדליקים נרות חנוכה בבית הכנסת ביום רגיל לפני תפילת ערבית. ואחר כך בתפילת ערבית הנרות דולקים, לפרסומי ניסא. אחר כך מתפזרים והולכים לבתיהם. מוצאי שבת של חנוכה, אי אפשר להדליק לפני תפילת ערבית. אנשים לא הבדילו, לא אמרו אתה חוננתנו. אז אין ברירה, רק להדליק אחרי התפילה.

נוסעים כל המשפחה לקוסם". "אה בשביל הקוסם אתה לא עושה רבנו תם?". אומר: "לא, אני מחמיר רק כשאני יכול". אה! אם בשביל הקוסם אתה לא מחמיר כמו רבנו תם, אז בוודאי בשביל הדלקת נר חנוכה אל תחמיר כמו רבנו תם. תדליק בזמן. כמו שאמרנו, לפי הגאונים.

הברכה היא ברכה בעייתית. על כן, לא כדאי לאחר במוצאי שבת, אלא להשתדל כמה שיותר מהר להדליק את נרות החנוכה.

**אם האשה מוציאה שבת כהגאונים
האם נכון שתדליק היא בזמן**

יש שרצו לומר, אם האשה לא מחמירה כמו רבנו תם. יש הרבה בתים כך. הבעל מחמיר כרבנו תם, כפי שאומר מרן הרב עובדיה, והאשה לא מחמירה. היא לא יכולה. בפרט בשעון קיץ, זה קשה לה מאד. לצאת כל כך מאוחר, יש לה כל כך הרבה דברים לעשות, צריכה להדיח את הכלים, צריכה לסדר את הבית, לשטוף את הבית, לנקות, מכונות כביסה... אומרת "אני לא יכולה לעשות כמו רבנו תם. זה חומרה? אני עושה חומרות אחרות, לא יכולה לעשות את החומרה הזאת". אני לא חושב שהבעל יכול לכופף את אשתו להחמיר כמו רבנו תם. בדברים שהם מעיקר הדין זה משהו אחר. אבל כאן זה חומרה, ולא הלכה.

עכשיו השאלה היא, אולי נשתמש בה? נאמר לה: "אם את לא עושה רבנו תם, בואי תדליקי לנו נר חנוכה במקומי. אני אמנם בבית, אבל אני לא יכול להדליק עכשיו. תדליקי את נרות חנוכה, ותוציאי אותנו ידי חובה". אשה חייבת בנר חנוכה, "אף הן היו באותו הנס". אולי נאמר לה שתדליק ותוציא אותו ידי חובה?

זה לא כל כך פשוט. אמנם הרב עובדיה מתייחס לזה, ב"חזון עובדיה", אבל הוא כותב "יכולה". הוא לא כותב שהיא צריכה. זה לא דומה למקרה אחר שהרב עובדיה דן עליו ב"יחווה דעת" (חלק ג'), אם באמצע השבוע, בהדלקת נרות, הבעל רואה שהוא מתעכב, והוא יאחר להגיע הביתה. אשתו בבית. שואל הרב, אולי נאמר לה שתדליק בבית ותוציא אותו ידי חובה, "נר איש וביתו". הוא מסכן נתקע באיזה פקק, אומר: "תשמעי אני אגיע מאוחר", או נתקע בעבודה או בכל מקום שהוא ויגיע מאוחר. היא בבית. אומר הרב, תאמר לה שתדליק. למה? הרי "מצוה בו יותר מבשלוחו". יותר טוב שתדליק אתה בעצמך? אומר הרב: להדליק בזמן ולצאת ידי חובה אליבא דכולי עלמא, זה עדיף ממצוה בו יותר מבשלוחו. ולכן, כיון שהוא הולך לאבד את הזמן, יותר טוב שיאמר לה שהיא תדליק.⁶

אבל במקרה שלנו זה לא בדיוק אותו דבר. למה? כיון שחובת ההדלקה היא בעיקר על הבעל, זה החובה שלו. והוא סובר כמו רבנו תם. לשיטתו עוד לא הגיע זמן ההדלקה. לשיטתו אליבא דרבנו תם זה עדיין שבת. מה אתה אומר לו? תמנה אותה שליחה שתדליק בשבילך. בשבילך עדיין שבת. תמנה שליח להדליק? אם יבוא אליך עכשיו אורח, מסכן לא שומר שבת. אומר: "תשמע, כבוד הרב, ראיתי יש בלגן עם ההדלקה במוצאי שבת. ואני יודע שאתה כל השבוע מדליק בשקיעה. אתה נוהג כמו הגר", מדליק בשקיעה. יש לך מזל

פעם כמעט בכל הבתי כנסת, היו עושים הבדלה בבית הכנסת. והרבה אנשים היו יוצאים בזה ידי חובה. נשים, היו באות לשמוע הבדלה בבית הכנסת. היום, רוב הבתי כנסת כבר לא עושים הבדלה. למי תעשה הבדלה? אף אחד לא בא לצאת ידי חובה. גם זה שעושה בעצמו, מתכוון לצאת בזה ידי חובה? אומר: "לא, מה פתאום, אני עושה הבדלה בבית". למי אם כן אתה עושה הבדלה? אף אחד פה לא יוצא ידי חובה... על כן בהרבה בתי כנסת לא עושים הבדלה.

אם כך, יסיימו תפילת ערבית, תבוא ותדליק נרות חנוכה. למי אתה מדליק? כולם הולכים. למי יש לך להדליק את הנרות חנוכה? בשלמא אם היו עושים הבדלה בבית הכנסת, נחא. אנחנו אומרים, תקדים את נרות החנוכה, תדליק אותם קודם, ואחר כך תעשה הבדלה. לפחות בזמן של ההבדלה כשבני אדם עוד נשארו פה לשמוע את ההבדלה, לצאת ידי חובה, הם ראו את הנרות, והיה פרסומי ניסא. אבל אם אין שם הבדלה, אתה תדליק נרות וכולם ילכו? למי אתה מדליק? לכן בהרבה בתי כנסת לא מדליקים נרות חנוכה. מסיימים תפילת ערבית במוצאי שבת, הולכים לבתיהם, לחיים טובים ולשלום.

יש כאלה שמהדרים להחמיר. מה הם עושים? אחרי שסיימו את תפילת העמידה, החזן אומר חצי קדיש, עושים הפסקה. הגיע כבר הזמן, כמובן יצא שבת. מדליקים נרות חנוכה עם ברכה, ואחר כך ממשיכים את התפילה. יש להם להמשיך "שובה", ו"בא לציון", "שיר למעלות", קדיש, "עלינו לשבח", יש זמן... יש פרסומי ניסא. הנרות דולקים שם, ואפשר לנהוג כך.

יש בתי כנסיות שמדליקים מיד אחרי החצי קדיש, ויש שמדליקים אחרי קדיש תתקבל. אחרי שכבר אומרים שובה, ובא לציון, וקדיש תתקבל, עושים הפסקה, מדליקים את נרות החנוכה עם ברכה, ואחר כך שיר למעלות, קדיש, עלינו לשבח, והולכים לבתיהם להדליק את הנרות. גם כך אפשר לנהוג, סוף סוף יש בזה איזה פרסומי ניסא, אנשים עוד נשארים בבית הכנסת, רואים את הנרות.

אבל אחרי שכבר סיימו את כל תפילת ערבית, אין טעם להדליק נר חנוכה. כולם הולכים לבתיהם, ואף אחד לא ישאר לראות את הנרות. ממילא, אם לא עושים הבדלה, אין להם חובה להדליק נרות. כל אחד ילך לביתו, ידליק את החנוכיה בביתו, ויש לו שם את המצוה של ההבדלה ושל הדלקת הנרות.

אבל בבית הדין קצת שונה. בבית קודם עושים הבדלה, 'תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם'. הבדלה תדירה, עושים את ההבדלה, ומדליקים את הנרות לאחר מכן, כפי שאמרנו, כמה שיותר קרוב ליציאת השבת. לא למשוך את הזמן. אם יקרה מצב ולא יהיה ברירה, איחרת כבר, נאמר לך שגם אם תדליק יותר מאוחר, תדליק בברכה. אבל אתה כבר נכנס למחלוקות גדולות מאוד, אם בכלל אתה מקיים את המצוה, וגם

⁶ "תשמעי כך הרב עובדיה כותב, שאם את בבית תדליקי ואני אבוא אחר כך יותר מאוחר". אומרת: "תזכה למצוות, תביא לי הרבה מצוות כאלה. אני שמחה, למה לא? אני מדליקה ומוציאה אותך ידי חובה, תישאר על הקו ותשמע את הברכות".

שהתארחתי אצלך בשבת. בוא אני אדליק בשבילך בשקיעה". לא שייך.

אותו הדבר כאן, מה אתה אומר לאשה? "אני סובר כמו רבנו תם, אצלי עוד לא יצאה שבת. השבת יוצאת אצלי שבעים ושתיים דקות אחרי השקיעה. את מקילה כמו הגאונים, תהיי שליחה שלי ותדליקי בשבילי". מתי? כשאצלך עדיין שבת?⁷

על כן, אין הכי נמי, אם אתה נוהג כרבנו תם, תבוא עליך ברכה. תחכה לרבנו תם. אבל אל תאחר מצאת הכוכבים של רבנו תם. ותעשה הבדלה עוד קודם רבנו תם.

נכון מרן הרב עובדיה היה לוקח קטן שידליק, אבל גם אם אין לו ילד קטן בבית, אבל אשתו לא מחמירה כמו רבנו תם, היא עושה מלאכות דאורייתא כבר חצי שעה, היא הפעילה מכונת כביסה והדליקה בוילר וכיבתה... הוא אומר לה תדליקי את הנר. אומרת לו: "מה, אני גוי של שבת שלך? אני אדליק לך את הנר?" למה את לא חייבת בהבדלה?

גם את חייבת בהבדלה. אז תדליקי בשביל עצמך. היא כבר עושה מלאכות, אם כן היא יכולה גם להדליק. הוא יעשה את ההבדלה, יברך על הנר בורא מאורי האש. ישתה את הכוס, אין בעיה, גם לפי רבנו תם. ואחר כך, שיגיע זמן רבנו תם, החנוכה תהיה מוכנה, ידליק את הנרות בזמן של רבנו תם. והנה כך יצא ידי חובה של כל הדעות, ועשה את החומרה של רבנו תם.

אך כמו שאמרנו, צריכים לזכור נקודה מאוד חשובה. הדלקת הנר במוצאי שבת צריכה להיות בזמן. נכון שזה לא ממש הזמן הרגיל שלנו, בטח לא בשקיעה וגם לא בצאת הכוכבים, אבל לפחות בתוך החצי שעה של צאת הכוכבים, בוודאי אפשר להספיק. ורואים מהחזון איש, ע"ה, שהוא כל כך דאג ועשה צעד כזה, אפילו להקדים את הזמן שהוא היה רגיל כל מוצאי שבת. במקום 40 דקות עשה 35 דקות, בשביל לתפוס את הזמן של ההדלקה.

חנוכה שמח לכולם, תזכו לשנים רבות, נעימות וטובות. חזקו ואמצו.

⁷ של הבעל". מה עכשיו אתה כל פעם בא עם חידושים ואתה הופך את העולם, מה זה? אני אדליק... רבנו תם רבנו תם, נחכה לרבנו תם, איתך ביחד. תדליק בזמן. מה אתה עושה בלאגן להדליק פה?". ואין ראייה מהמקרה הקודם כמו שאמרנו.

⁷ בפרט, אם זה עושה לה הרגשה לא טובה. היא אומרת: "תשמע, אני לא מבינה מה הולך כאן. אתה עושה כמו רבנו תם, תדליק כמו רבנו תם. ומה עכשיו אתה אומר לי גם אני אדליק את הנרות לפני כן? מה כל העולם מתהפך? מה הולך פה? אני לא מבינה. למה אני צריכה להדליק נרות של חנוכה? אני אמא שלי אמרה לי דבר אחד: 'נר שבת של האשה ונר חנוכה